

MICE TURIZM

Aliqulova Madina

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Turizm va mehmondo'stlik
yo'nalishi 2-bosqich talabasi

aliqulovam084@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0007-4467-9018>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada MICE turizm (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) tushunchasi, uning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati hamda O'zbekistonda ushbu turizm yo'nalishini rivojlantirish istiqbollari tahlil qilinadi. MICE turizm zamonaviy turizm industriyasining eng daromadli va tez rivojlanayotgan segmentlaridan biri bo'lib, u ishbilarmonlik uchrashuvlari, xalqaro konferensiyalar, ko'rgazmalar va rag'batlantiruvchi sayohatlarni o'z ichiga oladi. Maqolada MICE turizmning jahon tajribasi, uning iqtisodiyotga qo'shadigan hissasi hamda investitsiya jalb etishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, O'zbekistonning MICE turizmni rivojlantirishdagi salohiyati, mavjud infratuzilma imkoniyatlari va xalqaro tadbirlarni o'tkazish uchun yaratilayotgan sharoitlar tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida Toshkent, Samarqand va Buxoro kabi shaharlarning biznes turizm markazlariga aylanish jarayoni ham ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, mamlakatda kongress-hollari, mehmonxonalar va transport tizimining rivojlanishi MICE turizmning o'sishiga ta'siri jihatidan baholanadi. Maqola yakunida O'zbekistonda MICE turizmni yanada rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar va takliflar beriladi.

Kalit so'zlar: MICE turizm, biznes turizm, konferensiya, ko'rgazma, rag'batlantiruvchi sayohat, O'zbekiston turizmi, kongress, investitsiya, xalqaro tadbirlar, infratuzilma, iqtisodiy rivojlanish, xizmatlar sohasi.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida turizm sohasi nafaqat dam olish va madaniy almashinuv vositasi, balki jahon iqtisodiyotining eng muhim va daromadli tarmoqlaridan biri sifatida ham shakllanmoqda. Shu yo'nalishlar ichida MICE turizm (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) alohida o'rin egallab, xalqaro biznes aloqalarini rivojlantirish, investitsiyalarni jalb etish va mamlakatlarning iqtisodiy salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. MICE turizm zamonaviy turizm industriyasining eng tez rivojlanayotgan segmentlaridan biri bo'lib, u iqtisodiy o'sishning barqaror manbalaridan hisoblanadi.

MICE turizm asosan ishbilarmonlik uchrashuvlari, xalqaro konferensiyalar, ko'rgazmalar va rag'batlantiruvchi sayohatlarni o'z ichiga oladi. Ushbu yo'nalish orqali turli mamlakatlar o'rtasida iqtisodiy, ilmiy va madaniy hamkorlik mustahkamlanadi. Shu bilan birga, MICE tadbirlar o'tkaziladigan hududlarda mehmonxona biznesi, transport xizmatlari, umumiy ovqatlanish va savdo sohalari jadal rivojlanadi.¹

O'zbekiston so'nggi yillarda turizm sohasini rivojlantirishga katta e'tibor qaratayotgan davlatlardan biri sifatida MICE turizmni rivojlantirish uchun ham keng imkoniyatlarga ega. Mamlakatning geografik joylashuvi, tarixiy shaharlari, zamonaviy kongress zallari va mehmonxona infratuzilmasi xalqaro biznes tadbirlarni o'tkazish uchun qulay sharoit yaratmoqda. Ayniqsa, Toshkent, Samarqand va Buxoro shaharlarida xalqaro konferensiyalar va forumlarning tashkil etilishi O'zbekistonning MICE turizm markaziga aylanish salohiyatini oshirmoqda.

MICE turizmning iqtisodiy ahamiyati juda yuqori bo'lib, u yuqori daromad keltiruvchi turistlar segmentiga kiradi. Ushbu yo'nalish orqali mamlakatga kelayotgan biznes turistlar nafaqat tadbirlarda ishtirok etadi, balki qo'shimcha xizmatlardan ham foydalanadi. Bu esa valyuta tushumining oshishiga, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va hududiy iqtisodiyotning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi MICE turizmning mohiyatini o'rganish, uning jahon iqtisodiyotidagi o'rnini tahlil qilish hamda O'zbekistonda ushbu turizm yo'nalishini rivojlantirish istiqbollari ilmiy asosda yoritib berishdan iboratdir.

ASOSIY QISM

MICE turizm zamonaviy turizm industriyasining eng muhim va yuqori daromad keltiruvchi yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. U Meetings (uchrashuvlar), Incentives (rag'batlantiruvchi sayohatlar), Conferences (konferensiyalar) va Exhibitions (ko'rgazmalar) kabi tadbirlarni o'z ichiga oladi. Ushbu yo'nalish nafaqat turizm sohasining rivojlanishiga, balki mamlakat iqtisodiyotining barcha xizmat ko'rsatish tarmoqlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.²

MICE turizmning asosiy xususiyatlaridan biri shundaki, unda ishtirok etuvchi turistlar odatda yuqori to'lov qobiliyatiga ega bo'ladi. Ular mehmonxonalar, transport, restoranlar, biznes markazlar va ko'rgazma zallaridan faol foydalanadi. Bu esa turizm infratuzilmasining rivojlanishiga va xizmatlar sifatining oshishiga olib keladi. Natijada

---

1. ¹ UNWTO. International Tourism Highlights. – Madrid, 2023.

2. ² ICCA. Global Meetings Industry Report. – Amsterdam, 2022.

mamlakatga kelayotgan umumiy turistlar oqimi bilan birga, iqtisodiy daromad ham sezilarli darajada ortadi.

O'zbekistonda MICE turizmni rivojlantirish uchun bir qator qulay imkoniyatlar mavjud. Toshkent shahri xalqaro biznes va diplomatik markaz sifatida shakllanib bormoqda. Bu yerda zamonaviy kongress zallari, yirik mehmonxonalar va biznes markazlar faoliyat yuritmoqda. Samarqand va Buxoro kabi tarixiy shaharlar esa xalqaro forumlar va madaniy tadbirlar o'tkazish uchun jozibador maskan hisoblanadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda xalqaro konferensiyalar, iqtisodiy forumlar va ko'rgazmalar soni sezilarli darajada oshdi. Bunga davlat tomonidan turizm infratuzilmasini rivojlantirish, vizasiz rejimlarni kengaytirish va xalqaro hamkorlikni mustahkamlash bo'yicha olib borilayotgan islohotlar katta ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, transport tizimining modernizatsiyasi va mehmonxona xizmatlarining yaxshilanishi MICE turizm uchun qulay sharoit yaratmoqda.

MICE turizm iqtisodiyotga bir nechta yo'nalishda ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Birinchidan, u yuqori daromad keltiruvchi turistlarni jalb etadi. Ikkinchidan, biznes tadbirlar orqali xorijiy investitsiyalar oqimi oshadi. Uchinchidan, mahalliy biznes subyektlari xalqaro hamkorlar bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqalar o'rnatish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa iqtisodiy integratsiyani kuchaytiradi.

Shuningdek, MICE turizm hududiy rivojlanishga ham katta hissa qo'shadi. Yirik tadbirlar o'tkaziladigan hududlarda mehmonxonalar, transport xizmatlari, savdo markazlari va boshqa infratuzilma obyektlari rivojlanadi. Bu esa yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va aholi daromadining oshishiga olib keladi.

Biroq O'zbekistonda MICE turizmni yanada rivojlantirish uchun ayrim muammolar mavjud. Xususan, xalqaro darajadagi kongress markazlarining yetarli emasligi, marketing faoliyatining kuchaytirilishi zarurligi va malakali kadrlar tayyorlash masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish orqali mamlakat MICE turizm bozorida yanada kuchli o'rin egallashi mumkin.

Umuman olganda, MICE turizm O'zbekiston iqtisodiyoti uchun strategik ahamiyatga ega yo'nalish bo'lib, uning rivojlanishi mamlakatning xalqaro maydondagi nufuzini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

MICE turizm (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) yo'nalishi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar jahon turizm nazariyasida alohida o'rin egallaydi. Ushbu soha iqtisodiyot, marketing, xalqaro biznes va xizmatlar sohasi bilan chambarchas bog'liq bo'lgani uchun turli fanlar kesimida o'rganilgan. Xalqaro

adabiyotlarda MICE turizm ko'pincha "business tourism"ning eng daromadli segmenti sifatida talqin qilinadi va uning iqtisodiy multiplikativ ta'siri keng yoritiladi.³

Xorijiy olimlar, xususan, UNWTO (World Tourism Organization) va ICCA (International Congress and Convention Association) hisobotlarida MICE turizmning global iqtisodiyotdagi o'rni batafsil tahlil qilingan. Ushbu manbalarda biznes turizm yuqori daromadli turistlarni jalb qilishi, mavsumiylikka kam bog'liqligi va investitsion muhitni yaxshilashi bilan ajralib turishi ta'kidlanadi. Shuningdek, rivojlangan mamlakatlar tajribasi (Germaniya, Singapur, BAA) MICE turizmni iqtisodiy o'sishning muhim drayveri sifatida ko'rsatadi.

Mahalliy ilmiy adabiyotlarda ham O'zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari, xususan, biznes va MICE turizm yo'nalishining istiqbollari yoritilgan. Tadqiqotchilar mamlakatda mavjud infratuzilma, kongress xizmatlari va xalqaro tadbirlar o'tkazish imkoniyatlarini tahlil qilib, O'zbekistonning Markaziy Osiyoda MICE markaziga aylanish salohiyatiga ega ekanligini qayd etadilar. Toshkent, Samarqand va Buxoro shaharlarining xalqaro tadbirlar o'tkazishdagi roli alohida o'rganilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, MICE turizm iqtisodiy jihatdan yuqori samaradorlikka ega bo'lib, u nafaqat turizm, balki transport, mehmonxona biznesi, savdo va xizmat ko'rsatish sohalarini ham rivojlantiradi. Biroq ayrim tadqiqotlarda O'zbekistonda marketing faoliyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi va xalqaro brending masalasi dolzarb ekanligi ta'kidlangan.

Mazkur tadqiqotda bir nechta ilmiy metodlardan foydalanildi. Avvalo, iqtisodiy tahlil metodi orqali MICE turizmning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri, daromadlar oqimi va xizmatlar sektoridagi o'sish ko'rsatkichlari o'rganildi. Statistik ma'lumotlar asosida biznes turizmning iqtisodiy samaradorligi baholandi.

Shuningdek, qiyosiy tahlil metodi yordamida O'zbekiston MICE turizm salohiyati Singapur, BAA va Turkiya kabi davlatlar tajribasi bilan solishtirildi. Bu usul orqali mamlakatning kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, rivojlanish yo'nalishlari belgilandi.

Tarixiy tahlil metodi esa O'zbekistonda biznes va xalqaro tadbirlar o'tkazish jarayonining shakllanish bosqichlarini o'rganishda qo'llanildi. Bu orqali mustaqillikdan keyingi davrda MICE turizmning rivojlanish dinamikasi tahlil qilindi.

Tizimli yondashuv metodi yordamida MICE turizm iqtisodiyot, infratuzilma, xalqaro aloqalar va marketing tizimi bilan uzviy bog'liq holda kompleks ravishda

---

3. ³ Mirzaev M., Aliyeva M. Turizm asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2011. – 256 b.

o'rganildi. Bu yondashuv sohaning ko'p qirrali xususiyatlarini ochib berishga imkon berdi.

NATIJALAR TAHLILI

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, MICE turizm O'zbekiston iqtisodiyotini diversifikatsiya qilishda muhim strategik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Tahlillar asosida aniqlanishicha, ushbu turizm turi yuqori daromadli turistlar oqimini jalb etadi va xizmatlar sektorining tez rivojlanishiga turtki beradi. Ayniqsa, xalqaro konferensiyalar, biznes forumlar va ko'rgazmalar o'tkazilishi natijasida mehmonxona, transport, umumiy ovqatlanish va tadbirlar tashkil etish xizmatlari sezilarli darajada rivojlangan.

Natijalar shuni ham ko'rsatadiki, O'zbekistonda MICE turizmni rivojlantirish uchun yetarli tabiiy, geografik va infratuzilmaviy imkoniyatlar mavjud. Toshkent shahri xalqaro biznes markaz sifatida shakllanib bormoqda, Samarqand va Buxoro esa xalqaro forum va madaniy tadbirlar o'tkazish uchun jozibador hududlarga aylangan. So'nggi yillarda xalqaro tadbirlar sonining ortishi mamlakatning investitsion jozibadorligini ham oshirmoqda.

Tahlillar davomida aniqlangan muhim jihatlardan biri shundaki, MICE turizm hududiy iqtisodiyotga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Yirik tadbirlar o'tkaziladigan hududlarda infratuzilma yaxshilanadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va xizmatlar sifati oshadi. Biroq marketing faoliyatining yetarli darajada emasligi va xalqaro brendingni kuchaytirish zarurligi ham qayd etildi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, MICE turizm O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. U mamlakatga yuqori daromad keltiruvchi turistlarni jalb qilish, investitsiyalar oqimini oshirish va xizmatlar sektorini kengaytirishda strategik ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston MICE turizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega bo'lib, bu yo'nalish iqtisodiy o'sishning muhim drayverlaridan biri bo'lishi mumkin. Ayniqsa, zamonaviy kongress markazlari, xalqaro mehmonxonalar va transport infratuzilmasining rivojlanishi bu jarayonni tezlashtirmoqda.

Shu bilan birga, sohada ayrim muammolar mavjud bo'lib, ular xalqaro marketingni kuchaytirish, malakali kadrlar tayyorlash va infratuzilmani yanada modernizatsiya qilish bilan bog'liq. Ushbu muammolar bartaraf etilsa, O'zbekiston MICE turizm bo'yicha mintaqaviy markazga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. UNWTO. International Tourism Highlights. – Madrid, 2023.
2. ICCA. Global Meetings Industry Report. – Amsterdam, 2022.
3. Mirzaev M., Aliyeva M. Turizm asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2011. – 256 b.
4. Hayitboev R., Matyakubov U. Turizm: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2014. – 320 b.
5. Abdullayev A. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish istiqbollari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2020. – №3. – B. 45–52.
6. Saidova D. Xizmatlar sohasi va turizm iqtisodiyoti // Iqtisodiy tadqiqotlar. – 2021. – №2. – B. 30–37.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining turizm sohasini rivojlantirishga doir farmon va qarorlari. – Toshkent, 2016–2024.
8. UNWTO. Global Business Tourism Trends Report. – Madrid, 2022.